

Davor Bobić

SNJEŽNA KRALJICA

(Snedronningen)

koprodukcija HNK u Osijeku i HNK Split

Balet u dva čina

Prema priči Hansa Christiana Andersena

Platforma na kojoj funkcionira Konzorcij Hrvatskih narodnih kazališta u dvije godine svojega postojanja zaživjela je u svojoj punoj formi, te smo se tako nakon međusobnih gostovanja i razmjene predstava između nacionalnih kuća snažnije posvetili i koprodukcijama. Ovako opsežan projekt suradnje HNK Split i HNK u Osijeku ne bi bio moguć bez snažne idejne i financijske potpore Ministarstva kulture i medija.

Zahvalan sam i kolegi intendantu Vicku Bilandžiću i HNK Split, koji su bez oklijevanja prihvatili ideju o koprodukciji praižvedbe *Snježne kraljice* i time uopće omogućili spektakularnu baletnu predstavu prema potpuno novom glazbenom djelu Davora Bobića. Bez vrhunskog splitskog ansambla ne bismo mogli ovako zasjati pred nacionalnom publikom. Zahvalan i ponosan radujem se dugom životu *Snježne kraljice* na osječkim i splitskim kazališnim daskama.

Intendant HNK u Osijeku
Vladimir Ham

**HRVATSKO
NARODNO
KAZALIŠTE
SPLIT**

Konzorcij K-HNK ostvarenje je dugogodišnje želje svih nas u hrvatskim nacionalnim kazalištima. Suradnja u vidu razmjene predstava našim publikama pruža uvid u ostvarenja kazališta iz drugih gradova Hrvatske, što je do sada bilo samo rijetko i sporadično moguće, a umjetnicima priliku da se pokažu nekoj novoj publici. Ovim postizemo optimiziranje operativnog rada kazališta kroz pokazivanje složenih glazbeno - scenskih djela nacionalnih kazališta u više gradova, odnosno pred širom publikom te na taj način multipliciramo uloženo u projekte.

Koprodukcija kao što je predstojeći nastup našeg baletnog ansambla u praižvedbi *Snježne kraljice* Davora Bobića, novog djela hrvatske baletne literature, pruža osječkoj publici mogućnost punog užitka u umjetnosti baleta. Ujedno je to snažna podrška osječkim kolegama u njihovim nastojanjima osnivanja vlastitog Baleta. Radujem se mogućnosti koju nam je osnivanjem Konzorcija pružilo Ministarstvo kulture i medija da predani rad i umjetničku vrijednost našeg baletnog ansambla predstavimo i izvan Splita, čime i Split ujedno dobiva ovu vrijednu baletnu premijeru.

Intendant HNK Split
Vicko Bilandžić

AUTORSKI TIM

Dirigent Stjepan Vuger

Koreograf i redatelj Svebor Sećak

Scenograf i kostimograf Neven Mihić

Oblikovatelj svjetla Tomislav Kobia

Animacija i video projekcija Zdenko Bašić i Franko Dujmić

Baletni majstori Sara Epifany Erceg i Vuk Ognjenović (Osijek) / Albina Rahmatullina i Ivan Boiko (Split)

IZVOĐAČI:

SNJEŽNA KRALJICA Iryna Chaban Bilandžić / Ania Maria Bartkowsky

GERDA Ami Inoue / Eva Karpilovska

KAY Takafumi Tamagawa / Emanuele Sardo

ČAROBNICA Ania Maria Bartkowsky / Matea Milas, Arisa Hirono

VRANA Jana Brletić

PRIJATELJI I PRIJATELJICE Jelizaveta Nadenenko, Josephine Mansfield, Valerie Lin, Rimi

Mizouka / Ami Inoue, Matea Milas, Ania Maria Bartkowsky,

Danyl Podhrusko, Valerii Liubenko, Jake Milston, Leonardo Souza / Benjamin Cockwel, Christian Lamanna, Vincent Gerbet

DAMA Snježana Horvat

GOSPODA Vuk Ognjenović, Gordan Marijanović

PRODAVAČICE Maria Holjevac, Senka Petra Rončević, Zrinka Stilinović

DIMNJAČAR Siniša Ivanović

POLICAJAC Boris Stjepanović

DJECA Ema Horvat, Ema Mihalj, Mihaela Pandurević, Mila Santrić, Stribor Hrpka, Filip

Lukavečki, Oleg Ognjenović, Gaia Ognjenović

PAHULJICE Sara Epifany Erceg, Maja Frankić, Petra Lucija Živković, Dora Luketić, Lucija Firi,

Jana Brletić, Helena Horvat, Lucija Horvat, Anja Terek, Lucija Velić, Petra Roguljić, Katja

Jelenić, Nadia Kalafatić, Ema Jozefčak, Paricija Ronta, Tena Madunić, Dora Loci

TROLOVI Danijel Novoselac, Neven Lucian Davidović, Armando El-hag Hassan, Miroslav Kasumović

HAJDUČICA Jana Brletić

HAJDUCI Vuk Ognjenović, Neven Lucian Davidović, Vanja Dušić

HAJDUČICE Helena Horvat, Sara Epifany Erceg, Lucija Firi / Lucija Horvat, Dora Luketić, Snježana Horvat

LAPONKA I FINKINJA Petra Lucija Živković, Maja Frankić / Dora Luketić, Snježana Horvat

SOB Gordan Marijanović

PRINCEZA Jelizaveta Nadenenko

PRINC Danyl Podhrusko

DVORJANKE I DVORJANI Josephine Mansfield, Valerie Lin, Rimi Mizouka, Valerii Liubenko, Jake Milston, Leonardo Souza / Vincent Gerbet, Ben Cockwel, Christian Lamanna

PAŽEVI Anja Terek, Lucija Velić, Petra Roguljić, Katja Jelenić, Nadia Kalafatić, Ema Jozefčak, Paricija Ronta, Tea Kosanović

LAKAJI Siniša Ivanović, Boris Stjepanović

DVORSKE DAME Senka Petra Rončević, Marija Holjevac, Tena Madunić, Dora Loci / Tea Kosanović

CVIJEĆE Jelizaveta Nadenenko, Josephine Mansfield, Valerie Lin, Rimi Mizouka

SNJEŽNI VALCER Ania Maria Bartkowsky, Sara Epifany Erceg, Maja Frankić, Petra Lucija Živković, Dora Luketić, Lucija Firi, Jana Brletić, Helena Horvat, Lucija Horvat, Anja Terek, Lucija Velić, Petra Roguljić, Nadia Kalafatić, Ema Jozefčak, Paricija Ronta, Dora Loci, Tena Madunić Katja Jelenić, / Matea Milas, Arisa Hirono

INDIJSKI ZUMBUL Vuk Ognjenović, Lucija Horvat, Helena Horvat / Sara Epifany Erceg

AZIJSKI JASMIN Anja Terek, Lucija Velić, Petra Roguljić, Katja Jelenić, Nadia Kalafatić, Ema Jozefčak, Paricija Ronta, Tea Kosanović, Nika Vukobratović, Katja Vukobratović, Karla Medić, Lara Kovačević / Dora Loci, Tena Madunić

EUROPSKI SLAK (HUSARI) Danyl Podhrusko, Valerii Liubenko, Takafumi Tamagawa / Jack Milston, Leonardo Souza

AFRIČKI LJILJAN Gordana Marijanović (vrač), Danijel Novoselac (gutač vatre), Armando El-hag Hassan (bubnjar), Miroslav Kasumović (bubnjar)

HRVATSKA RUŽA Snježana Horvat, Lucija Firi, Dora Luketić / Helena Horvat, Vuk Ognjenović, Vanja Dušić, Neven Lucian Davidović

Orkestracija brojeva: Božo Banović
KAY I PAHULJE - ĆAROBNICA - INDIJSKI PLES - HUSARSKI PLES - HRVATSKI PLES - MARŠ
HUMORESKA / PIJANI RAZBOJNICI

Suradnik na projektu Vuk Ognjenović
Inspicijentica Irena Budak
Koncertni majstori Igor Šimonji i Béla Nagy

U predstavi sudjeluje Baletni ansambl i orkestar HNK u Osijeku, plesači Baleta HNK Split,
Baletni studio HNK u Osijeku i Glazbena škola Franje Kuhača – Odjel za klasični balet.

Rukovoditelj Tehnike Mato Ivić
Voditelj pozornice Željko Pljuskovac
Voditeljica maskersko-vlasuljarske radionice Ružica Miler
Voditelj tona Davorin Toth
Slikar izvodač Leon Landeka
Dekor i scenska oprema izrađeni u radionici HNK pod vodstvom Željka Jurića
Kostimi izrađeni u krojačkoj radionici HNK pod vodstvom Gordane Jurković

Asistenti kostimografa Ivana Bašić i Bruno Osmanagić*
Suradnica u izradi scenske rekvizite Laura Reljan*
Izrada oglavlja Ivana Bašić i Bruno Osmanagić
Izrada tijara i ukrasa za glavu Neven Mihić

Studenti Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku*

Praizvedba: 16. veljače 2024.

SADRŽAJ BALETA

PRVI ČIN

Glavni gradski trg

Užurbanost i vrevu gradskog trga; Gerda i Kay se zabavljaju s prijateljima.

Scena ogledala

Trolovi kuju čarobno zrcalo koje iskrivljava stvarnost i dižu ga prema nebu gdje zrcalo puca u sitne komadiće koji lete na sve strane.

Gerda i Kay

Prijateljstvo i simpatija Gerde i Kaya prelaze u mladenačku ljubav. Kay poklanja Gerdi svoj šal kao zalag svoje naklonosti.

Pahulje i prva pojava Kraljice

Kay ostaje sam na trgu, počinje sniježiti. Među snježnim pahuljicama pojavljuje se vizija Snježne kraljice koja kroz snijeg baca komadiće razbijenog zrcala koji Kayu upadaju u oko.

Scena živosti glavnog gradskog trga pod ledom

Kay se na tren hvata za oko i srce, ali nelagoda ubrzo prolazi te se pridružuje svojim prijateljima u igri na zaleđenom gradskom trgu. Gerda se oklizne i padne.

Snježna kraljica otima Kaya

Dok prijatelji prilaze Gerdi da je pridignu, Kay pokazuje promjenu u svom karakteru, te se smije i izruguje njezinom padu, pomalo agresivno odbija prijatelje i Gerdu od sebe. Ponovno se pojavljuje vizija Snježne kraljice koja stvara snježnu oluju. Kad se svi osim Kaya razbježe, ona dolazi s trolovima na saonicama. Kay je očaran njenom pojavom

te uzima dječje sanjke i zakači ih za saonice Kraljice koja ga odvodi u svoje daleko kraljevstvo, preko šuma i planina.

Gerdina molitva

Gerda je sama i tuguje za Kayem čiji šal nosi oko vrata. Moli za njegov povratak.

Čarobnica

Pojavljuje se Čarobnica koja usred zime stvara cvjetni vrt. Cvijeće oživljava i pleše Valcer cvijeća zajedno s Gerdom i Čarobnicom. Iako zadivljena, Gerda se prisjeća Kaya i traži njenu pomoć. U potrazi za Kayem Čarobnica provodi Gerdu kroz nekoliko kontinenata i zemalja uz pomoć globusa i čarobnog cvijeća: Indijski zumbul, Europski slak, Azijski jasmnin, Afrički ljljan i Hrvatska ruža.

Gerda kreće na put s vranom

Gerda želi nastaviti svoju potragu te joj Čarobnica daruje čudesnu Vranu s kojom Gerda kreće na put kroz brda, šume i doline te na posljetku dolazi do prekrasnog dvorca.

DRUGI ČIN

Dvor kraljevine

Unutar zamka odvija se dvorski bal koji Gerda prekida svojim dolaskom.

Snovi i Svjetiljke

Princ i princeza ugošćuju Gerdu i daruju joj nakit, bundu, šubaru i druge darove te joj dopuštaju da prenoći u velikom krevetu u kojem ona sanjari o Kayu.

Razbojnici

U obližnjoj šumi oko logorske vatre okupljaju se pijani hajduci na čelu s Hajdućicom koja vodi uhvaćenog Soba.

Razbojnici pljačkaju Gerdu

Naillazi Gerda na konjiću odjevena u bogato ruho koje je dobila u dvorcu. Hajduci je zaus-tavljaju i opljačkaju, a od smrti je spasi Haj-dućica koja je zaštititi i sprijeći najgore te ode s hajducima. Gerda ostaje sama i pokradena.

Sob i Gerda - putovanje kroz snježne mećave

Sob kojeg je hajdućica ostavila približava se Gerdi koja ga spretno zajaše kako bi nastavili put kroz snijeg i ledena prostranstva prema dalekom sjeveru. Iznemogli, susreću Laponku i Finkinju koje im pomažu, daju im vodu i hranu te nastavljaju put prema dvorcu Snježne kraljice.

Dvorac Snježne kraljice

Istodobno, u dvorcu Snježne kraljice, kraljica plesom zavodi Kaya te ga na kraju svojim moćima zamrzne podno svog prijestolja i odlazi.

Gerda ulazi u dvorac Snježne kraljice

Gerda dolazi do dvorca, ulazi, luta sablasnim hodnicima i ledenim dvoranama te dolazi do dvorane sa zamrznutim prijestoljem.

Duet Gerde i Kaya

Gerda dolazi do Kaya i užasnuta shvati da je zamrznut. Svojom ljubavlju i vrućim suzama otapa Kaya i njegovo zaledeno srce. Kay se zaklinje Gerdi na vjernost, kajući se za svoje postupke. Jedno drugome izjavljuju vječnu ljubav.

Snježni valcer

Pojavljuje se Snježna kraljica koja zajedno sa snježnim pahuljicama ponovno pokušava zamrznuti Gerdu i Kaya, ali se od njihove ljubavi led lagano topi i nestaje, sve se odmrzne i zasja sunce.

Gradski trg

Na gradskom trgu sve se vratilo na staro. Gerda i Kay plešu zajedno sa svojim prijateljima, bogatiji za životno iskustvo koje je učvrstilo njihovu ljubav.

Napomena: nema pauze između činova.

HANS CHRISTIAN ANDERSEN danski je književnik rođen u Odenseu, 2. travnja 1805. čiji se život može opisati kao permanentna borba i grčeviti trud koji mu je bio važna karakterna odlika u (pre)sporom usponu prema književnom priznanju. Samo mu je četrnaest godina kad napušta dom majke, postolareve udove i pralje, kako bi u Kopenhagenu izučio kazališnu školu s baletom i pjevanjem iz koje ga otpuštaju kao „netalentiranog“. Uspijeva, međutim, završiti sveučilišni studij te još kao student, pod Hoffmanovim utjecajem, objavljuje maštovitu arabesku u prozi *Pješaćenje od Holmenskoga kanala do istočnoga rta Amagera* (1830.). Andersen je veliki putnik: prvo po domovini, a zatim i cijeloj Europi. Djelo koje mu donosi uspjeh i priznanje je roman *Improvizator* (1835.) koji je gotovo odmah preveden na cijeli niz jezika. Publika i kritika, međutim, nisu posvetile osobitu pozornost

njegovom, sad glasovitom djelu *Bajke, ispričane za djecu* (1835.-37.), kao ni nastavku *Nova zbirka* (1838.-41.), premda su ga upravo ta djela svrstala u red najpoznatijih svjetskih književnika. Do kraja života, Andersen je napisao ukupno 156 bajki i njima srodnih realističnih priča koje su pisane kako za odrasle, tako i za djecu. Andersen umire u Kopenhagenu, u kolovozu 1875., kao počasni profesor i počasni građanin rodnog Odensea.

DAVOR BOBIĆ, skladatelj

Skladatelj, pedagog, organizator te dugogodišnji ravnatelj Varaždinskih baroknih večeri, Davor Bobić je bez sumnje jedan od najutjecajnijih glazbenika suvremenog hrvatskog glazbenog života. Rođen u Varaždinu, 1968., gdje je završio osnovnu i srednju školu, dok je na Konzervatoriju P. I. Čajkovski u Kijevu diplomirao harmoniku, kompoziciju i teoriju glazbe. Pedagošku karijeru započeo je neposredno nakon studija na varaždinskoj Glazbenoj školi. Nastavlja je na Umjetničkoj akademiji u Osijeku gdje je od 2003. docent, od 2008. izvanredni, a od 2014. redoviti profesor te od 2022. redoviti profesor u trajnom zvanju. 2009. je na istoj ustanovi imenovan prodekanom za znanost i umjetnost, a od 2018. do 2022. obnašao je dužnost savjetnika dekanice. Uz niz organizacijskih poboljšanja, pod njegovim se vodstvom ili uz njegovo sudjelovanje na Akademiji za umjetnost i kulturu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku povećava broj studijskih programa (klavir, kompozicija, teorija glazbe, gitara, muzikoterapija) i uvode potpuno novi (studij tambure), dok će na Glazbenoj školi u Varaždinu prije svega biti zapamćen po tome što je, sredinom devedesetih, prvi u Hrvatskoj pokrenuo skladateljsku klasu za osnovnu i srednju školu. U vrijeme dok je bio ravnatelj Koncertnog ureda – od 1999. do 2007. – Varaždin je kao rijetko kad u svojoj povijesti imao kontinuiranu glazbenu sezonu, a dolaskom na čelo Varaždinskih baroknih večeri, 2006., mijenja koncept festivala osmišljavajući ga u skladu sa suvremenim promišljanjima rane glazbe. Jedan je od inicijatora te umjetnički voditelj Koncertnog ciklusa grada Osječka glazbena srijeda u periodu od 2012. do 2021. Skladateljski opus Davora Bobića sa više od 200 napisanih kompozicija jedan je od najopsežnijih, najraznolikijih i najizvođenijih u suvremenoj hrvatskoj glazbi. Obuhvaća instrumentalna, vokalna, vokalno-instrumentalna i glazbeno-scenska djela. Od opsežnijih vokalno-instrumentalnih djela tu su oratoriji; „Kralj Tomislav“, „Izajaja“, „Kantate“, „Jerihon i Amida“ te Vukovarski requiem, a od glazbeno-scenskih balet s pjevanjem „Veronika Desinićka“. Autor je i filmske glazbe te glazbe za niz kazališnih predstava. Dobitnik je mnoštva najuglednijih stručnih i državnih nagrada. Rezidencijalni je skladatelj Dubrovačkog simfonijskog orkestra za 2022. i 2025. te ima rezidencijalni status skladatelja HNK u Osijeku za pisanje baleta za period od 2023. do 2027. Bio je rezidencijalnim skladateljem u akademskoj godini 2022./2023. na Sveučilištu Wisconsin of River Falls u SAD-u kao prvi inozemni skladatelj u povijesti navedenog sveučilišta.

SNJEŽNA KRALJICA

Čast je i velika radost biti dijelom ovog projekta, moguće i prvog u smislu originalno pisanog baleta za HNK u Osijeku u njegovoj bogatoj povijesti. „Snježnu kraljicu“ sam odlučio jednog dana napisati još za vrijeme moga studija na poznatom Državnom konzervatoriju P. I. Čajkovski u Kijevu, a to je bilo davno, otprilike prije gotovo 30 godina gdje sam imao neopisivu privilegiju prisustvovati velikim baletnim i opernim produkcijama u Teatru opere i baleta Taras Ševčenko. Iako sam balet naumio pisati prošle godine u okviru programa europske mobilnosti nastavnika Erasmus+ na čuvenom Konzervatoriju N. R. Korsakova u Sankt Petersburgu, sudbina je htjela da ovo zahtjevno djelo dovršim u Osijeku. Svjetski poznata bajka kompleksna je psihološkog sadržaja protkana mnogim nedoumicama, propitkivanjima da ne kažem zamkama te prožeta dubokim kršćanskim uvjerenjem H. C. Andersena što je meni kao autoru glazbe predstavljalo poseban izazov najviše u smislu da pokušam djelo približiti - kako djeci - tako i odraslima. U pisanju baleta po ovoj nadasve popularnoj bajci okušali su se dosad skladatelji Kenji Bunch i Tuomas Kantelinen dok je u Škotskoj aktualna verzija koja je nastala prema glazbi N. R. Korsakova. Duboko sam uvjeren da promišljenim pristupom ovoj zajedničkoj viziji kao rezultat suradnje s uglednim hrvatskim koreografom Sveborom Sečakom je nastalo novo, velebno ostvarenje protkano iznimnim dramaturškim sadržajem, prožeto iskrenim osjećajima koje će zasigurno odaslati snažnu poruku današnjem poimanju svijeta. Želim zahvaliti novoj Upravi HNK u Osijeku na čelu sa intendantom Vladimirom Hamom te ravnateljem Opere Ladislavom Vrgočem na podršci i njihovom hrabrom pružanju prilike da predstavim publici i javnosti ono najbolje što mi je usadeno na školovanju u tadašnjem Sovjetskom savezu. Također zahvaljujem voditelju Ansambla baleta osječkog HNK, Vuku Ognjenoviću na ukazanom povjerenju.

red. prof. art. Davor Bobić

RIJEČ KOREOGRAFA

Velika je odgovornost, ali i zadovoljstvo postaviti balet *Snježna kraljica* za Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku na glazbu hrvatskog kompozitora Davora Bobića, pod ravnanjem maestra Stjepana Vugera. Dok u našim nacionalnim kazalištima operni ansambli njeguju domaću opernu literaturu kao što su djela *Ero s onoga svijeta* i *Nikola Šubić Zrinski* kao i djela domaćih suvremenih kompozitora, u Baletu se domaća baletna djela poput *Đavla u selu* i *Licitarskog srca* već davno ne izvode, a baleti na glazbu suvremenih domaćih kompozitora više su iznimka nego pravilo. Naravno, osječka baletna skupina nije u mogućnosti sama iznijeti takav projekt, te pozdravljam odluku intendantata osječkog i splitskog HNK da uđu u koprodukciju preko projekta K-HNK Ministarstva kulture i medija, projekta koji omogućava koprodukciju i suradnju nacionalnih kazališta i indirektno potiče i domaće stvaralaštvo.

Nadalje, ova predstava je moj pokušaj doprinosa opstanku i razvitku osječkog Baleta sa željom da se izbjegne ona amplituda po kojoj neumitno, po *defaultu*, nakon uzlazne linije slijedi silazna. Upravo zato, ovaj je balet stavljen na repertoar nakon prilično uspješnog *Orašara*, kao i svojedobno *Vragolaste djevojke* i *Licitarskog srca* u mojoj koreografiji, kako bi se održao kontinuitet baletnih predstava i izbjegle oscilacije.

Osječki Balet ima bogatu povijest dužu od jednog stoljeća i još pamti umjetnike koji su došli da pridonese njegovom razvoju i prosperitetu kao što su bili Stjepan Suhi i Argene Savin, te brojne umjetnike koji su iz njega potekli poput Antuna Marinića, Slavka Pervana, Jože Komljenovića, Antonija Maksimovića i brojnih drugih koji su imali karijere značajne ne samo za Osijek i Hrvatsku, nego i za međunarodnu scenu. Od samih početaka 20. stoljeća ostvarena su brojna gostovanja uključivši baletne skupine braće Froman i plesne skupine Loie Fuller, kao i naših istaknutih međunarodnih zvijezda poput Mije Čorak Slavenske i Mercedes Goritz- Pavelić. Iako u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća dolazi do ukidanja baletnog ansambla, baletna umjetnost i dalje živi u Osijeku kroz *Annale komorne opere i baleta* koji je utemeljio Dragutin Savin i koji je omogućio osječkoj publici uvid u recentna zbivanja svjetske scene. U devedesetima je obnovljena plesna skupina zbog potreba opernog repertoara, a posljednjih dvadesetak godina razvidna je velika želja za obnovom baleta u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku čemu sam i sam pridonio postavom baleta *Licitarsko srce* Krešimira Baranovića pod ravnanjem maestra Mladena Tutavca 2005. godine i *Vragolasta djevojka* 2015. godine pod ravnanjem maestra Filipa Pavišića, kao i višekratnim organiziranjem gostovanja s predstavama poput *Hamleta*, *Vesele udovice*, *Plesa Kadeta* itd. Današnji nukleus baletnog ansambla čine domaće snage pod vodstvom Vuka Ognjenovića, čiji bi broj svakako trebalo u budućnosti povećati u cilju daljnjeg

razvoja baletne umjetnosti u Osijeku koji kao grad s bogatom poviješću i slavonska metropola treba svojim građanima omogućiti srednjoeuropsku kulturu koja nas čini sastavnicom europskog kulturnog kruga.

Brojni strani istaknuti pojedinci zaslužni su za razvoj hrvatskog Baleta, a mnogi hrvatski baletni umjetnici ostvarili su karijere u inozemstvu, poput Mije Ćorak Slavenske, primabalerine svjetskog glasa rodom iz Slavenskog Broda. To nam daje mogućnost povlačenja paralele između današnje situacije u hrvatskom baletu i promišljanja Slavenske u prvoj polovici 20. st. S jedne strane ona hvali dolazak obitelji Froman kao događaj od neprocjenjive umjetničke vrijednosti kojim je stvorena baza za razvitak ove grane scenske umjetnosti u Zagrebu i koji su postavili niz Petipaovih i Fokinovih baleta kao i *Licitarsko srce* Krešimira Baranovića. Međutim, Slavenska kaže kako su te bajne slike tijekom vremena jako izbljedjele i naziva ih tek „fatamorganom“ na horizontu našega baleta, što zbog gubljenja koraka sa suvremenim trendovima, što zbog nedostatka i slabe kvalitete plesačkog kadra. Zaključuje: „Bio tome razlog koji mu drago, rezultat je taj, da mjesto da posjedujemo prvoklasni balet iz vlastitih redova, koji bi mogao da bude jedno kolektivno tijelo sastavljeno iz plesača umjetnika, mi bi morali angažirati pošto poto sile izvana, ako bi htjeli održati naš balet na danas potrebnoj visini¹.“ Kakve proročke riječi od prije više od osamdeset godina!

U tom smislu postavlja se i pitanje kojim se očito i Slavenska bavila u svom umjetničkom životu, a to je kako sačuvati identitet a postati dio međunarodnog miljea. Dolaze novi izazovi: Hrvatska kao članica Europske unije, nacionalna kazališta koja postaju transnacionalna, potreba očuvanja autohtonih kultura i tradicija i otvaranje novim tendencijama i filozofijama kao integrativnom faktorom diljem svijeta, te potreba da se u isto vrijeme pripada zajednici i bude svoj, različit. Stupanjem na snagu novog Zakona o kazalištima u ožujku 2023. dolazi do paradigmatičkih promjena u hrvatskom Baletu. Odlaskom brojnih domaćih plesača u mirovinu raspisane su međunarodne audicije i hrvatski je Balet u nacionalnim kazalištima u Zagrebu, Splitu i Rijeci u potpunosti otvoren međunarodnom tržištu kao niti jedna druga grana umjetnosti u RH, što podiže kvalitetu ansambala, ali donekle stavlja u nepovoljan položaj domaće mlade plesače koji većinom nisu spremni konkurirati na međunarodnom tržištu. Dok razvoj zagrebačkog, splitskog i riječkog baleta nije upitan zahvaljujući prije svega velikim dotacijama i brojnim stranim plesачima, za balet u Osijeku moglo bi se izjaviti riječima Slavenske: „Zato je krajnji čas da se našem baletu dade dolično mjesto, a ako to nije moguće bolje da ga se ukine.“² U proteklih desetak godina izvedeni su naslovi poput *Licitarskog srca*, *Mačka u čizmama*, *Orašara*, *Vragolaste djevojke* kao i mnoga manja komorna djela, pa bi u budućnosti to moglo stvoriti privid da se balet u ovo vrijeme u Osijeku razvijao. S druge strane znajući za probleme ovog polu-profesionalnog ansambla koji živi prije svega od entuzijazma sudjelujućih, možemo zaključiti da je to sve kako Slavenska kaže „fatamorgana“ ukoliko se uistinu ne uložiti puno više u školovanje mladih plesača, profesionalizaciju ansambla, ali u danim okolnostima i u angažiranje plesača s međunarodnog tržišta. Tek tada mogli bismo vidjeti neku perspektivu daljnjeg razvoja baleta ove sredine.

1 Maja Đurinović i Zvonimir Podkovac, *Mia Ćorak Slavenska*, (Zagreb: Naklada MD d.o.o., 2004.), 45.

2 *Ibid.*, 43.

U nadi da će i ova predstava barem malo podignuti svijest nadležnih o važnosti i atraktivnosti baletne umjetnosti, skrojio sam je imajući u vidu kako edukacijski segment tako i akademsku umjetničku kvalitetu, ali i pristupačnost i onoj vrsti publike koja se možda po prvi puta susreće s baletom. Crpeći iz klasičnog nasljeđa koristio sam se i suvremenim tehnikama kako bi ova svevremena bajka bila atraktivna i današnjim generacijama. U kreiranju ovog baleta svakako mi je polazišna točka bila glazba kompozitora Bobića s kojim dijelim sličnu povijest školovanja u nekadašnjem Sovjetskom savezu. Dok je on studirao glazbu u Kijevu, ja sam se usavršavao u Sankt Peterburgu. Što god danas mislili o tadašnjem društveno-političkom uređenju i ideologiji, kao i sadašnjim geopolitičkim okolnostima, neosporno je da je tamo bilo svojevrсно vrelo kompozitora, baletnih umjetnika i koreografa koji su obilježili 20. stoljeće. U baletnom smislu govorimo o metodici Agrippine Vaganove koja je danas vjerojatno najutjecajnija u čitavom svijetu, kao i brojnim narativnim baletima koji su ostavili traga na Zapadu (npr. *Romeo i Julija* Sergeja Prokofjeva).

Upravo spoj te akademije istočne Europe s modernim tendencijama na Zapadu povijesno je odredio koreografske prakse. Naime, ako su koreografi Djagiljevih Ballets Russes gradili na nasljeđu ruskog carskog baleta otvarajući se modernim tendencijama, možemo izdvojiti tri paradigmatiska primjera različitog pristupanja koreografiji koja ostaju utjecajna i danas. To su: Balanchine, koji je ogolio vokabular i sintaksu klasičnog baleta kao tematiku svojih koreografija te je zbog toga u isto vrijeme bio moderan i neoklasičan; Fokin, koji je sintetizirao pantomimu i ples u pokret i izražajnu gestu, te Nižinski, koji je gotovo sto godina ispred svog vremena radio balete lišene baletnog vokabulara, što je postala praksa nekih suvremenih koreografa tek u skorije vrijeme. Kad govorimo o raznovrsnim koreografskim pristupima, govorimo o teorijama umjetnosti kao imitacije, forme i ekspresije³ koji su u različitoj mjeri prisutni kod različitih koreografa. Slavenska, zalažući se za spajanje klasične baletne umjetnosti s modernim plesom, bila je upravo u duhu onodobnih svjetskih tendencija: "Mogu samo reći da osjećam svuda traženje novih puteva, no držim da pravi put još nije nađen. Priklanjam se smjeru koji spaja klasičnu baletnu umjetnost s modernom, bilo da gradi moderan ples na temelju tehnike klasičnog baleta, bilo da oslobodi klasični ples njegove same dekorativne i pomalo šablonske vanjske forme u želji, da ga produhovi na način modernog plesa."⁴Ako dijakronijski pristupimo povijesnoj liniji baleta uvidjet ćemo kako su moderni i postmoderni utjecaji vidljivi u baletnim koreografijama 20. stoljeća, te kako postmodernizam s jedne strane dovodi na neki način do reakcionarnog obnavljanja velikih baletnih naslova prema originalu ili u najmanju ruku prema originalnim konvencijama i tradicijama prema kojima je to djelo nastalo, a s druge strane nudi drastično drugačija i društveno-politički angažirana nova čitanja tih djela, dekonstruirajući baletni vokabular i stvarajući novu koreografsku sintaksu. Sve to dovodi do post-postmodernog razdoblja odnosno transmodernizma koji u skladu s integralnom teorijom dozvoljava sintezu dotadašnjih umjetničkih pravaca ali i mogućnost da se sa svojevrsnim povijesnim odmakom stvaraju i obnavljaju djela iz raznih razdoblja. Transmodernizam je ustanovio filozof Enrique Dussel. Sadrži elemente i modernizma i postmodernizma. U transmodernizmu postoji mjesto za tradiciju i modernost.

3 Roger Copeland i Marshall Cohen, *What is Dance? Readings in Theory and Criticism* (Oxford: Oxford University Press, 1983.).

4 Durinović i Podkovac, Mia Ćorak Slavenska, 20.

Kao pokret on revitalizira i modernizira tradiciju, a ne uništava je ili zamjenjuje.⁵ Sukladno tome, Integralna teorija koju zastupa Ken Wilber stavlja "postojeći broj zasebnih paradigmi u mrežu međusobno povezanih perspektiva koje se međusobno obogaćuju."⁶ Repertoari svjetskih baletnih kuća danas ravnopravno zastupaju predromantične i romantične balete, naslove 20. stoljeća kao i raznovrstan suvremeni plesni izraz. Upravo taj eklekticizam stilova i razdoblja koji se susreću na scenama daje bogatstvo i kvalitetu, oživljavajući baletnu i plesnu umjetnost u punom smislu. Acocella kaže: „Klasičnome umu ništa nije neobično i sve je spoznatljivo; jedino što nije sve podnošljivo.”⁷

Imajući sve to u vidu, kao i želju Uprave HNK Osijek, da napravim „klasičnu” predstavu, odlučio sam se da neoklasične koreografske sekvence koje se provlače kroz čitavu predstavu kombiniram s različitim etno izrazom u pojedinim brojevima, kao i naznakama suvremenog pokreta koji omogućava ekspresiju osjećaja bez pretjerane glume. Na taj način pokušao sam ostvariti sintezu plesa kao imitacije, forme i ekspresije. Libreto prati jednostavno, linearno ispričanu Anderse novu bajku prilagođenu plesnom izrazu. Još je Balanchine izjavio da u „baletu nema punica”⁸, referirajući se na to da je poželjno pojednostavniti literarni predložak kako bi fabula bila jasna i pogodna za koreografiranje, odnosno baletnu scensku postavu. Pratimo prilagođenu priču o dvoje mladih, Gerdi i Kayu, čije se prijateljstvo pretvara u ljubav, o njegovoj izdaji zbog fascinacije fatalnom Snježnom kraljicom, o Gerdinom arhetipskom putovanju heroine te o pobjedi ljubavi i sretnom završetku koji dočekuju bogatiji za životno iskustvo koje je učvrstilo njihovu ljubav.

U koreografskom izboru prema Susan Foster,⁹ odabir mi je prije svega bio *mimesis*, te sam slijedio strukturu glazbe, kao i narativnu strukturu, *pathos*, u smislu ekspresije emocija, snoviđenja i bajkovitog ozračja kao i *parataxis* u manjoj mjeri, u odnosu videoanimacija, glazbe i događanja na sceni. Naime, za vizualni identitet je, uz kostimografa i scenografa Nevena Mihića zaslužan prije svega Zdenko Bašić, čije animacije stvaraju čarobnu atmosferu. Tu sam se odlučio poslužiti još jednim post-postmodernim konceptom, a to je digimodernizam. Da citiram Kirbya: „U postmodernizmu smo čitali, gledali, slušali kao i prije” Danas: „telefoniramo, klikamo, stiskamo, surfamo, biramo, prebacujemo, pohranjujemo”¹⁰. Tako je, u skladu s novim vremenom, i ova predstava dinamična, s brzom izmjenom slika, te se često kombinira scenska postava s virtualnim digitalnim svijetom.

izv. prof. dr. sc. Svebor Sečak

5 citirano u Mike Cole, *Marxism and Educational Theory: Origins and Issues* (London: Routledge, 2007.), 68-69.

6 citirano u Frank Visser, *Ken Wilbur: Thought as Passion* (State University of New York Press, 2003.), xii.

7 Joan Acocella, "Mark Morris and the Classical Vision," *Art in America*, siječanj 1991.: 51-55.

8 George Balanchine u Robin Wharton, „ There Are No Mothers-in-Law in Ballet: 'Doing' Shakespeare in Dance." *Shakespeare Bulletin* 23, br. 3 (2005.): 7-22.

9 Susan Foster, *Reading Dancing* (University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1986.), 92-95.

10 Alan Kirby, „The Death of Postmodernism and Beyond”, *Philosophy Now*, vol. 58, (2006.): para. 18.

VIZIONARSKO PUTOVANJE U BUDUĆNOST

Vizionari su u svim segmentima društva sutvorci naše zajedničke stvarnosti. Kada se nekoliko takvih osoba nađe na jednom mjestu, uvijek je dobra stvar. Upravo se to i dogodilo kada je skladatelj Davor Bobić došao s prijedlogom za novi balet, s meni osobno najdražom bajkom iz djetinjstva. Odmah smo ga prihvatili i intendant Vladimir Ham, kao i moja malenkost te smo na prijedlog ravnatelja Opere Ladislava Vrgoča koreografsku palicu prepustili istaknutom borcu za baletnu profesiju Sveboru Sečaku. Gospodin Sečak, osim što je već koreografirao dva baleta u Osijeku, *Licitarsko srce* i *Vragolastu djevojku*, svjestan je da je ova praižvedba svojevrsna zadnja linija obrane hrvatskoga baleta.

Etablirajući balet u Osijeku, postupno tijekom zadnjih petnaestak godina posredno sam i neposredno, uz pomoć divnih mladi ljudi s kojima plešem svaki dan uspio stvoriti prilike u kojima grad Osijek danas ima BALETNI ANSAMBL, BALETNI STUDIO, BALETNU ŠKOLU, BALETNI REPERTOAR, i ono najbitnije BALETNU PUBLIKU koja čini ovaj grad. Upravo zato mi je drago da je ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek podržala ovu koprodukciju kao viziju onoga što bi Balet u Osijeku mogao s recimo dvanaestak profesionalnih plesača zaposlenih unutar kuće. Stoga, veliko hvala intendantu splitskog HNK Vicku Bilandžiću te ravnatelju Baleta Pedru Carneiru na posudbi dvanaest izvrsnih plesača s kojima se nazire ideja kako bi balet u Osijeku mogao, trebao i morao izgledati u skoroj budućnosti.

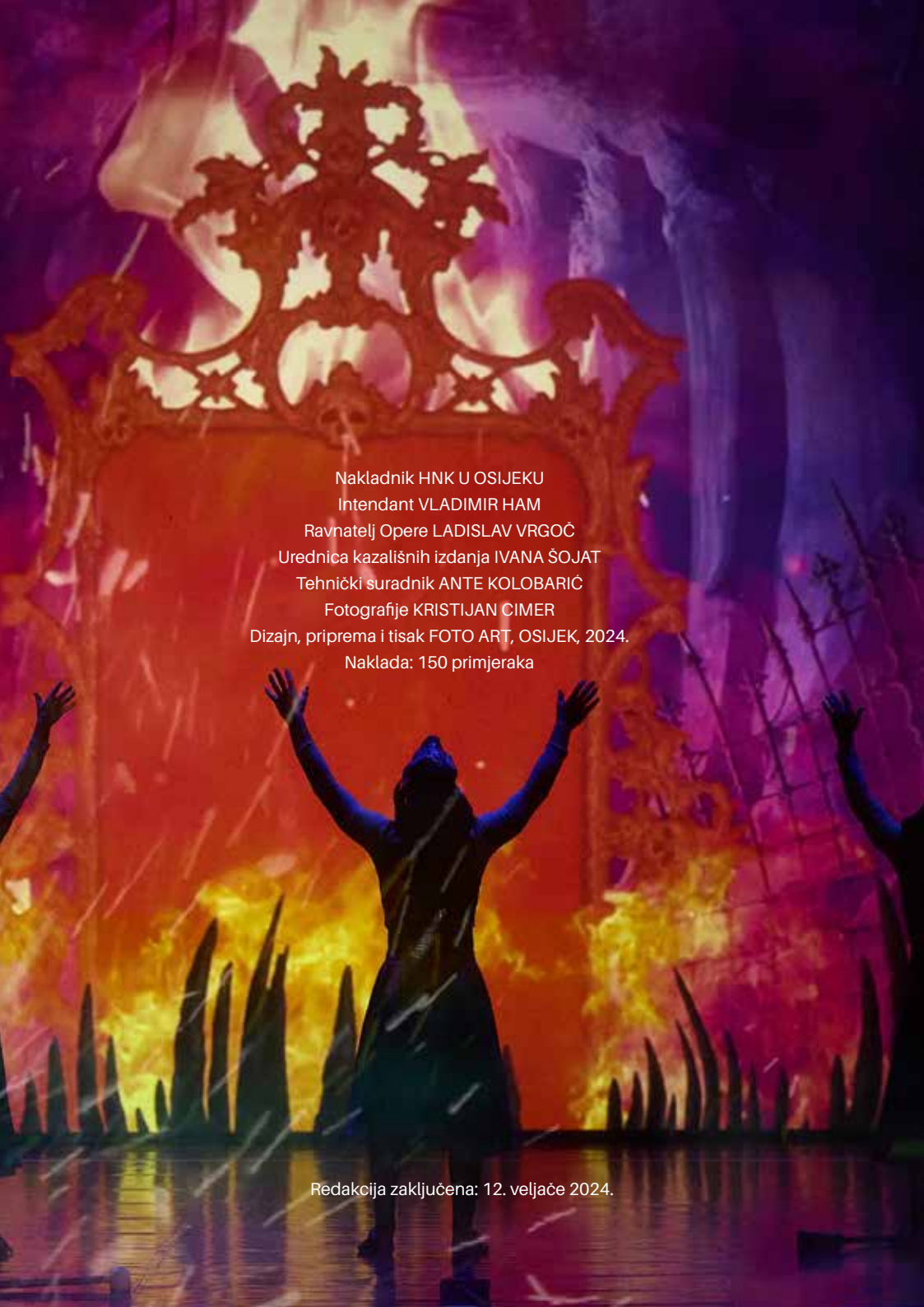
Dakle, postojanje Baleta u Osijeku imperativ je današnjeg vremena. Osijek je grad koji je u ne tako dalekoj povijesti bio kulturno i gospodarsko središte, mjesto u kojem je skladan prvi hrvatski nacionalni balet *Jela* te samim time zaslužuje imati respektabilan baletni ansambl, u prvom redu financijski, a potom formalno i pravno.

izv. prof. art Vuk Ognjenović

Nakladnik HNK U OSIJEKU
Intendant VLADIMIR HAM
Ravnatelj Opere LADISLAV VRGOČ
Urednica kazališnih izdanja IVANA ŠOJAT
Tehnički suradnik ANTE KOLOBARIĆ
Fotografije KRISTIJAN CIMER
Dizajn, priprema i tisak FOTO ART, OSIJEK, 2024.
Naklada: 150 primjeraka

Redakcija zaključena: 12. veljače 2024.